

**АНАЛИЗА ПОКАЗАТЕЉА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА НА  
ТЕРИТОРИЈИ ПИРОТСКОГ ОКРУГА ЗА 2012.год**

Територија Пиротског округа простире се на површини 2761 км<sup>2</sup> на којој је према процењеном броју из 2011г. живи **93.339** становника. Становништво пиротског округа дистрибуирано је у четири општине: Пирот, Димитровград, Бабушница и Бела Паланка. Према попису из 1991.год на подручју пиротског округа живело је 116.899 становника, што показује да се број становника између пописа перманентно смањивао.

Пратећи процењени број становника по општинама на територији округа за 2011 г. запажа се да је број становника на округу мањи за 6800 становника у односу на процењени број у 2006 г. (таб.бр1).

**Табела бр.1.** Број становника у пиротском округу на основу пописа из 1991г. и процењени број становника у периоду од 2006 г до 2011г.

година	Пирот	Димитровград	Бабушница	Бела Паланка	Округ
1991	67658	13448	19333	16447	116899
2006*	61578	10964	14222	13369	100133
2010*	59565	10359	12754	12515	95193
<b>2011*</b>	<b>58701</b>	<b>10115</b>	<b>12381</b>	<b>12142</b>	<b>93339</b>

**\*процењени број становника**

**Састав становништва према полу и старости**

Према попису из 2002 год. на територији пиротског округа било је 576 особа мушког пола више у односу на број жена. Већи удео мушког становништва је показатељ позитивног маскулинитета, а стопа маскулинитета износила је 1010.

Према попису из 2011г. такође је присутна појава већег удела мушке популације у односу на женску у купном броју становника, за разлику од 2010г (негативна стопа -973,4). Вредност стопе маскулинитета у протеклој години износила 1029 (табела бр.2) .

**Табела бр 2.** Полна структура становништва пиротског округа у периоду 1991-2011 г

Година	Мушко		Женско	
	Број	Процент	Број	Процент
1991	58948	50.4%	57978	49.6%
2002	53115	50.3%	52539	49.7%
2007*	49813	50.5%	48868	49.5%
2009*	48545	50.6%	47316	49.4%
2010*	46954	49,3%	<b>48239</b>	50,7%
<b>2011*</b>	<b>47338</b>	<b>50,7%</b>	46001	<b>49,3%</b>

**Старосна струкура становништва** пиротског округа, према попису (процењеном броју ) у периоду од 1991 г до 2011 г , показује перманентно смањење учешћа најмалађе популације (0 –14 год.), и померање према старијим годиштима. Учешће најстаријих (50 и више ) много је веће у односу на заступљеност млађе популације.То значи да је биолошки тип становништва пиротског округа по Sundberg-u- регресиван.(таб.бр.3) Према процени становништва из 2011.године у структури становништва категорија деце од 0-14 год. заступљена је 12,3% (мање од 20%), а становништво старије од 50 година 45,50% (више од 30%) (таб.бр.4). Преко 65г старости заступљено је 22,5% укупне популације,што одређује тип становништва пиротског округа: врло старо становништво(преко 10%)

**Табела бр.3** Становништво на пиротском округу по старосним групама 1991- 2011 год

Година пописа-процењен број*	0-14 година	15-49 година	50 + Година	Укупан број становника
1991	19325	51038	46536	116899
2002	14449	46619	44586	105654
2010*	11968	40341	42884	95193
<b>2011*</b>	<b>11509</b>	<b>39370</b>	<b>42460</b>	<b>93339</b>

**Табела бр.4** Старосна структура становништва пиротског округа по *Sundberg-u* према попису (процени\*) 1991-2011 г.

Година	<b>0-14 год.(%)</b>	15-49 год.(%)	<b>50 и више (%)</b>
1991	16,5	43,7	39,8
2002	13,7	44,1	42,2
2010*	12,6	42,4	45,0
<b>2011*</b>	<b>12,3</b>	42,2	<b>45,5</b>

### Наталитет

Наталитет-је показатељ природног кретања становништв. Мери се стопом наталитета која представља однос између броја живорођене деце на једној територији у току једне године и укпног броја становника на посматраном подручју средином године. Сматра се да је стопа наталитета неповољна, када су вредности ниже од 12 промила.

**Табела бр.5** Кретање стопе наталитета на подручју пиротског округа у периоду од 2007-2012 год.

Година	Број живорођених	Стопа наталитета
2007	663	6,6
2008	596	5,9
2009	628	6,5
2010	605	6,3
2011	575	6,0
<b>2012</b>	<b>590</b>	<b>6,3</b>

Анализа кретања стопа наталитета на пиротском округу у посматраном периоду показује:

- наталитет становништва пиротског округа је низак, а број живорођених из године у годину се смањивао. Стопа наталитета у 2012г износила је 6,3 промила и спада у категорију неповољне стопе јер су вредности испод 12 промила.
- присутан је опадајући тренд вредности стопа до 2008 год а у 2009г се бележи блажи пораст. У даљем периоду стопа наталитета је у даљем паду до 2012г а онда долази до дискретног повећања наталитета у односу на 2011г.

На наталитет утичу многи фактори: структура становништва према полу и старости, социјално-економски услови, квалитет живота, традиција, култура, психолошки фактори и други.

### Природни прираштај

Показатељ је природног кретања становништва и представља разлику броја живорођених и умрлих особа на одређеној територији на 1000 становника годишње.

На територији пиротског округа ова стопа је негативна и стално расте због присутне чињенице да је број умрлих већи од броја рођених. У 2010г бележи се мањи пад негативне вредности, а надаље негативне вредности стопе су у даљем порасту и у 2012г достиже - 11,2 пром. (табела бр.6)

**Табела бр.6.** Кретање природног прираштаја на подручју пиротског округа у периоду 2007-2012.год.

Година	стопа природног прираштаја
2007	-9,9
2008	-10,2
2009	-10,4
2010	- 9,1
2011	- 11,0
<b>2012</b>	<b>-11,2</b>

### Социјално економски – показатељи

На територији пиротског округа у 2012 год. било је 19.445 запослених лица што је мање у односу на 2011г (20573 лица). Број незапослених лица је на нивоу податка из 2011г. Тако је стопа незапослености на територији пиротског округа у 2009 г(35,23) била већа од стопе незапослености у 2008 г.(32,69). Највећи проблем присутан је општини Б. Паланка (стопа незапослености је 50,23), а најмањи у општини Пирот( стопа је 30,97).

**Анализа просечне зараде запослених** на територији пиротског округа показује повећање просечне зараде у 2012 год. за 9,3 %. у односу на прошлу

годину. Најнижа просечна зарада у поменутом периоду је у општини Бела Паланка, док највећа просечна зарада у општини Пирот. (табела бр.9).

У поређењу са Р.Србијом просечне зараде запослених у 2012.год. на територији пиротског округа биле су мање за 15% .

**Таб.бр7** Број запослених и незапослених на пиротском округу у 2011.год и 2012.год

Општина	Запослени		Незапослени	
	2011	2012	2011	2012
Пирот	14721	13761	7335	7704
Бабушница	1978	1937	1768	1685
Димитровград	1908	1911	1458	1371
Бела Паланка	1965	1836	2586	2511
<b>Округ</b>	<b>20573</b>	<b>19445</b>	<b>13.147</b>	<b>13.271</b>
Република Србија	1.746138	<b>1.717048</b>	763.052	<b>761.486</b>

\* извор података :Републички завод за статистику ,Месечни билтен Националне службе за запошљавање-филијала Пирот

**Таб.бр8** Стопа незапослености на територији пиротског округа 2008 г. и 2009. и 2011 г.

Општина	2008 г	2009 г	2011г
Пирот	28,30	30,97	
Бабушница	35,06	38,07	
Димитровград	44,07	41,05	
Бела Паланка	45,82	50,23	
<b>Округ</b>	<b>32,69</b>	<b>35,23</b>	
<b>Република Србија</b>	<b>24,6</b>	<b>26,0</b>	<b>23,7</b>

\* **Стопа незапослености** представља проценат незапослених у укупном броју активних становника

**Табела бр 9** Просечна зарада без пореза и доприноса по глави становника на територији пиротског округа у периоду 2010- 2012.г

Општина	2010 год	2011	2012
Пирот	29720	38268	38043
Бабушница	27603	30629	28105
Димитровград	25019	32463	27423
Бела Паланка	19677	27033	24359
<b>Округ</b>	<b>28.311</b>	<b>32098</b>	<b>35089</b>
Централна Србија	34.142	39322	<b>41377</b>

- извор података Републички завод за статистику

## Морталитет

Морталитет представља негативну појаву у природном кретању становништва и зависи од биолошких и економских чинилаца : биолошки су старосна структура, здравствено стање становништва, а економски- достигнути ниво животног стандарда, ниво образовања, услови живота и др.

Обзиром да је на пиротском округу присутан пад наталитета дужи низ година, промењена је старосна структура становништва у смислу повећања броја старих особа и повећаног очекиваног трајања живота. Стопа морталитета има опадајући тренд до 2010 год. а потом је од 2011г у порасту (таб.10)

**Табела бр.10.** Стопа опшег морталитета на пиротском округу у периоду 2007-2012.год.

Година	Број умрлих	Општа стопа морталитета
2007	1709	17,3
2008	1629	16,8
2009	1621	16,9
2010	1495	15,6
2011	1620	17,0
<b>2012</b>	<b>1631</b>	<b>17,5</b>

Анализом умрлих према старости и полу од 2010 год. запажа се растући тренд, стопе у свим старосним категоријама при чему је највећи број умрлих у старосној групи преко 55 година и то више код припадника мушког пола 44,1, док је код жена стопа морталитета 41,3 и. (табела бр. 11)

**Табела бр.11** Кретање стопа специфичног морталитета према полу и узрасту на пиротском округу у периоду 2007 –2012 год.

Година	0-4 година		5-19 година		20-54 година		55 и више	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
2007	0,1	1,5	0,4	/	3,0	1,4	47,3	41,7
2008	0,5	1,0	0,1	/	1,7	1,2	41,4	41,3
2009	1,1	/	0,1	0,1	3,0	1,5	44,7	40,4
2010	0,5	/	/	0,1	2,6	1,1	40,6	38,5
2011	0,6	1,1	/	0,3	3,5	1,4	39,9	44,8
<b>2012</b>	<b>1,2</b>	<b>-</b>	<b>0,4</b>	<b>0,2</b>	<b>3,6</b>	<b>1,4</b>	<b>44,1</b>	<b>41,3</b>

Морталитет одојчади један је од најосетљивих показатеља здравственог стања становништва. Представља однос броја умрле одојчади на 1000 живорођене деце у одређеној години и на одређеном подручју. Стопа чија је вредност испод 18, предствља врло ниску смртност одојчди.

На висину стопе смртности утиче деловање ендогених и егзогених фактора. У ендогене факторе спадају: генетски и конгенитални поремећаји, недонесеност, мала порођајна тежина, и разлог су неонаталног морталитета(0-27 дана по рођењу). Егзогени фактори: социо-економски услови, здравствена и

социјална заштита и одговорни су за постнеонатални морталитет (од 28 дана до 1. године живота).

**Табела бр.12** Кретање стопе смртности одојчади на пиротском округу у периоду 2007. - 2012. год.

Година	Морталитет одојчади	Неонатални морталитет	Постнеонатални морталитет
2007	4,5	4,5	/
2008	3,4	1,7	1,7
2009	3,2	3,2	/
2010	1,7	/	1,7
2011	3,5	3,5	/
2012	3,4	3,4	/

Стопа морталитета одојчади од 2007г показује опадајући тренд и посебно има ниске вредности у 2010г, када је забележен само 1 случај постнеонаталног морталитета. У 2011г долази до пораста вредности стопе и то као последица неонаталног морталитета ( 0-27 дана по рођењу). Посматрано генерално, у протеклом периоду је неонатални морталитет био више заступљен од постнеонаталног .(таб.бр12).

Стопа ненаталног морталитета показатељ је утицаја ендогених фактора и може се превенирати предузимање мера на спречавању деловања истих: раним откривањем поремећаја у трудноћи, сарадњом са генетским саветовалиштем и максималном организацијом здравствене службе у пружању свеобухватне квалитетне пренаталне заштите жена ( плода) у току трудноће и перинаталне заштите жена у току порођаја.

Стопа постнеонаталног морталитета као показатељ утицаја егзогених фактора (услови породичне средине, социјално економски фактори и начин живота, начин исхране и здравствена култура мајке, изложеност инфекцијама, коришћење здравствене службе и др.), може се успешно спречити сталним унапређењем квалитета рада здравствене службе и општим социјално – економским мерама.

**Табела бр.13** Стопе пропорционалног морталитета деце млађе од 5 год. и старијих од 55 год. на пиротском округу у периоду 2007-2012г.

Година	До 5 година %	Преко 55 година %
2007	0,3	93,2
2008	0,2	95,4
2009	0,1	93,6
2010	0,1	94,5
2011	0,1	90,2
2012	0,1	93,1

Очигледно је доминантно учешће лица преко 55 год старости у укупној смртности, а стопа пропорционалног морталитета бележи пораст (93,1 %) у односу на 2011г.

## Морбидитет

**Морбидитет** **оболевање** је показатељ негативног здравља и представља квантитативни и квалитативни одраз кретања здравља. На основу овог показатеља о оболевању становништва могу се добити информације о: раширености болести, појави нових случајева, степену успешности примене превентивних мера, степену успешности лечења и економским димензијама оболевања.

Општи морбидитет говори о раширености оболевања у току године за одређено подручје и израчунава се као стопа. Овај показатељ се претежно односи на коришћење здравствене заштите, различитих категорија становништва.

Анализа кретања стопе општег морбидитета у посматраном периоду показује да се од 2007 год. стопа смањује и има углавном стабилне вредности, до 2009г. (173,6). Међутим од 2010 год стопа бележи пораст и у 2011г износи 244,2. У 2012г присутан је пад стопе морбидитета што може бити последица и мањег коришћења здравствене службе. Вредност стопе показује да је сваки становник пиротског округа имао у просеку 2 утврђена оболења и стања у току коришћења здравствене заштите у 2012 год (табела бр.14).

**Табела бр.14.** Кретање опште стопе морбидитета у ванболничким службама на пиротском округу у периоду 2007- 2012.год

Година	Укупна обољења, стања и повреде	Стопа на 100 становника
2007	172.507	174.8
2008	169.828	174.6
2009	166.404	173.6
2010	175.033	182,6
2011	232.439	244,2
<b>2012</b>	<b>194.475</b>	<b>208,4</b>

## Животна средина

### 1. Здравствена исправност воде за пиће

Праћење хигијенске исправности воде за пиће на територији пиротског округа врши се систематским прикупљањем, анализом, и статистичком обрадом резултата испитивања из постојећег мониторинга воде централних и локалних водовода и тумачења у складу са важећим Правилником.

У току 2012.год извршена је контрола здравствене исправности воде за пиће из централних градских водовода у Пироту, Димитровграду и Белој Паланци.

Резултати испитивања су показали да је од **947 узорака** воде за пиће из мреже централних градских водовода, здравствена неисправност утврђена код **60 узорака (6,04%)**. Разлог неисправности је присуство бактерија фекалног порекла(50 узорака) и због одсуства резидуалног хлора (10 узорака)

Из мреже међусеоског водовода Крупац у 2012 год. узето је **29 узорка** воде, од којих је **4 узорка** било здравствено неисправано(13,79%).

Узрок неисправности је одсуство резидуалног хлора у делу мреже. Вода је била бактериолошки исправна- није регистровано присуство бактерија.

Из мреже сеоских водовода узето је **134 узорка** за анализу, од којих је **43(32,0%)** показало здравствену неисправност због присуства: бактерија фекалног порекла и сулфиторедукујућих кластридија као и због недостатка резидуалног хлора.Ово је показатељ да не постоји дезинфекција свих сеоских водовода,само оних који су у надлежности комуналних јавних предузећа.

Са јавних водних објеката узето је **18 узорка** воде, а код **6 узорка(33,3%)** регистрована је здравствена неисправност због присуства бактерија фекалног порекла.

Са локалних водних објеката у 2012 год. узет је **21 узорак** воде за пиће.Код **11 узорка (52,4%)**, регистрована је здравствена неисправност, због присуства бактерија фекалног порекла, нитрата и електропроводљивости.Дезинфекција локалних водних објеката се не врши, што за последицу има велики проценат неисправности.

На основу ових података може се рећи да се градско становништво пиротског округа из централних градских водовода снабдева хигијенски исправном водом за пиће, за разлику од воде из сеоских водовода и јавних и локалних водних објеката над којима се не врши хемијско санитарни надзор, контрола исправности воде и дезинфекција тако да такви извори водоснабдевања представљају сталну епидемиолошку опасност од избијања цревних заразних болести.

У току 2012г складу са динамиком праћења квалитета површинских вода на територији округа, узето је **8 узорка** површинских вода јавних речних купалишта у циљу праћења физичко хемијских и микробиолошких параметара и то у летњим месецима.Сви узорци су показали добар еколошки статус и одговарају намени.Треба напоменути да се површинске воде на пиротском округу користе само у летњем периоду за купање и рекреацију грађана(и за наводњавање и као реципијент за отпадне воде).

На територији пиротског округа постоји једно јавно купалиште које се пуни водом из завојског језера у току лета, 2 отворена приватна јавна базена за купање(у Звоначкој бањи и у Пироту) и олимпијски базен у Бабушници.

- Из отвореног јавног купалишта у 2012г узето је 20 узорка од којих су 18 били исправни а два узорка (10,0%) имала су повећани број бактерија .

-Из отворених базена(Пирот и Звоначка бања) узета су 11 узорка воде за анализу. Само 1 узорак(на почетку сезоне) показао је повећано присуство бактерија.

- Из отвореног олимпијског базена у Бабушници узето је 20 узорка од којих прописаним нормама није одговарало 17 узорка: 15 због повећаних вредности хлорида и електропроводљивости и смањеног рН, а 2 узорка због микробиолошке неисправности. Овај базен има затворен систем пречишћавања, дезинфекције и кондиционирања воде па се примењује упутство произвођача. Специјалисти хигијене ЗЗЈЗПирот је дали су предлог мера за отклањање уочених недостатака.

## 2. Анализа података о загађености ваздуха у урбаним срединама

Контрола квалитета ваздуха у Пироту прати се континуирано на једном мерном месту свакодневно(индустријска зона) и на једно мерном месту



повремено у току грејне сезоне. Прикупљају се узорци : чађи(453), SO<sub>2</sub> (411)и NO<sub>2</sub>, (453) и једном месечно- ароседимент(19узорака у 2012г).

Повећање концентрације чађи дешавало се у грејној сезони а узрок је велики број ложишта у приватним домаћинствима и коришћење некавалитетних енергената. Сумпор-диоксид и азот –диоксид били су границама дозвољеног. Процена квалитета ваздуха путем аероседимента вршена је на основу вредности укупних таложни материја и кадмијума и олова. Резултати испитивања показали су да у 2012 год.нису утврђене повећане вредности укупних таложних материја,док је у децембру месецу била повећана концентрација цинка у испитиваном узорку.

### Имунизација

Обухват деце обавезном имунизацијом према узрасту на територији пиротског округа у 2012.год реализованје 93,0% плана. Мања реализација у односу на 2011г је последица недостатка појединих вакцина,па је уместо планиране три генерације деце у Бабушници и две у Белој Паланци вакцинисано против хепатитиса Б само по једна генерација (таб.бр.15)

**Табела бр.15** Обухват деце обавезном имунизацијом у односу на план (%)

	2010 год.	2011 год.	<b>2012</b>
<b>Регион</b>	89,4	96,9	<b>93,0</b>
Пирот	70,3	99,2	<b>97,0</b>
Бела Паланка	91,2	94,1	<b>83,0</b>
Бабушница	89,6	91,5	<b>85,6</b>
Димитровград	100,0	91,5	<b>98,3</b>

### ПРИМАРНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

#### Служба Опште медицине (73176 корисника на округу)

У служби Опште медицине у 2012. год. остварено је 476.036 посета лекару(77лекара) од чега првих посета 181.935 и поновних 294.101.Реализовано је укупно 5857 систематских прегледа.Утврђено је укупно 123.235 обољења, стања и повреда. У просеку сваки припадник популације одраслих у 2012год.имао је скоро 2 обољења и реализовао 6,5 посета лекару.

Најчешће групе обољења, стања и повреда утврђене у служби опште медицине на округу, приказани су у табели бр. 16, а најчешће дијагнозе у табели бр. 17.

**Табела бр.16** Структура најчешћих група обољења, стања, повреда у служби опште медицине у 2012.год.

Групе болести	Регион	Пирот	Б.Паланка	Бабушница	Димитровград
<b>Бол. система за дисање</b>	<b>(I) 23,7</b>	(II) 23,4	(I) 26,2	(I) 31,6	(IV) 12,3
<b>Болести сист.крвотока</b>	<b>(II)16,6</b>	(I) 14,3	(II) 22,5	(II) 18,1	(I) 17,7
<b>Бол.миш. кош.с.вез.тквива</b>	<b>(III)10,8</b>	(III) 10,9	(IV) 7,6	(III)10,4	(III) 13,8
Бол. система за варење					
Бол. мокраћнополног сис.	(IV)7,4	(V)7,1		(IV) 6,9	(V) 9,2
Симпт.знаци ,пат. налази.	(V) 6,6			(V) 5,2	(II) 14,8
Болести нервног система					
Бол. коже и поткож. тквива					
Бол.жлез.са унутр.луч.исхр			(III) 9,1		
Душевни поремећаји		(IV)7,4	(V) 7,3		

**Табела бр.17** Структура најчешћих дијагноза у сл.опште медицине у 2012г

Групе болести	Регион	Пирот	Бела Паланка	Бабушница	Димитровград
<b>Pharyngitis et tonsillitis</b>	(I) 14,2	(I) 11,8	(I) 20,6	(I) 22,7	(V) 6,0
<b>Hipertensio arter.</b>	(II) 9,1	(II) 6,3	(II) 14,0	(II) 12,7	(I) 10,1
<b>Друга обољења леђа</b>	(III) 6,1	(III) 5,4	(IV) 4,6	(III) 7,4	(II)7,8
Друге спец.и неспец повреде					
Друге бол.коже и потож.тквива					
Други симпт. знаци и лаб.нал.	(IV) 3,9	(V) 3,5			(III) 7,4
Друге бол. једњ.жел. и дванаесто палачног црева				(V)3,1	
Dolor abdominalis et pelvis					(IV)7,3
Друге бол.сист.за мокрење				(IV)3,5	
Laringitis et tracheitis					
Неурот.стрес.сомат.поремећај	(V) 3,8	(IV) 4,4	(III) 5,0		
Запаљ.душница.опст.б.плућа					
Дијабетес			(V) 3,7		

**Служба за здравствену заштиту деце  
(4740 корисника на округу)**

У служби за здравствену заштиту предшколске деце у 2012. години, било је укупано 49.905 посета код лекара (8 лекара), првих 25190 и поновних 24715, као и 8708 превентивних прегледа. Утврђено је укупно 29959 обољења, стања и повреда. Један лекар збрињавао је у просеку 593 детета. Остварено је око 10,5 посета по детету у ординацији и 1,8 превентивне посете (саветовалиште и систематски прегледи). Регистровано је у просеку 6 обољења, стања и повреда по детету.

Најчешће групе обољења, стања и повреда утврђена у служби за здравствену заштиту деце на округу дате су у табела бр 18, а најчешће дијагнозе у табели број 19.

**Табела бр.18** Структура најчешћих група обољења, стања, повреда у служби за здравствену заштиту деце у 2012.год.

Групе болести	Регион	Пирот	Б.Паланка	Бабушница	Димитровград
<b>Болести система за дисање</b>	<b>I 71,1</b>	(I) 68,5	(I) 84,5	(I) 76,8	(I) 65,2
<b>Заразне и паразит. болести</b>	<b>II 6,6</b>	(II) 7,9	(IV) 2,1	(IV) 3,6	(II) 6,8
<b>Бол. коже и поткож. ткива</b>	<b>III 4,5</b>	(III) 4,3	(II) 3,6	(II) 5,8	(III) 6,1
Симпт. знаци, патол. налази	(IV) 3,4	(IV) 3,3	(III) 2,5	(III) 4,1	(IV) 4,5
Болести ока и припојка ока					
Бол. мокраћнополног система				(V) 2,5	
Болести система за варење			(V) 1,8	(IV) 3,0	
Бол. ува и мастоид. наставка	(V) 2,6	(V) 3,1			(V) 4,5
Повреде, тровања, спољ. факт.					

**Табела бр.19** Структура најчешћих дијагноза у служби за здравствену заштиту деце у 2012.год.

Групе болести	Регион	Пирот	Бела Паланка	Бабушница	Димитровград
<b>Pharyngitis et tonsillitis acuta</b>	<b>I 44,2</b>	(I) 38,2	(I) 61,4	(I) 69,4	(I) 40,7
<b>Infectiones tractus respiratorii</b>	<b>II 13,5</b>	(II) 15,7	(III) 6,4	(III) 3,7	(II) 17,4
<b>Bronchitis acuta</b>	<b>III 8,4</b>	(III) 10,5	(IV) 5,7	(V) 3,6	
Др. бол. коже и поткож. ткива	(IV) 4,3	(V) 3,5	(V) 3,1	(II) 5,0	(III) 4,3
Друге вирусне болести	(V) 4,2	(IV) 4,8			(IV) 3,5
Laringitis et tracheitis			(II) 9,4		
Varicela et herpes zoster				(V) 3,1	
Симпт. знаци, патол. лаб. налаз				(IV) 3,2	
Dolor abdominalis et pelvis					(V) 2,4

### Здравствена заштита школске деце (10.105)

У служби за за здравствену заштиту школске деце у 2012. години било је укупно 55245 посета лекару (11 лекара), првих 31.604 и поновних 23.641, као и 4545 систематских прегледа. Укупно је утврђено је 33.058 обољења, стања и повреда. У просеку, један лекар збрињавао је 919 детета школског узраста. Остварено је укупно 5,5 посета и утврђено по 3,3 обољења по детету.

Најчешће групе обољења, стања и повреда у служби за здравствену заштиту школске деце приказана су у табели 20, а најчешће дијагнозе у табели 21.

**Табела бр.20** Структура најчешћих група оболења, стања, повреда у служби за здравствену заштиту школске деце и омладине у 2012.год

Групе болести	Регион	Пирот	Бела Паланк	Бабуш-ница	Димитро вград
<b>Болести система за дисање</b>	<b>I 62,7</b>	(I) 60,1	(I) 74,5	(I) 67,3	(I) 58,6
<b>Симп.знаци,пат.лаб налази</b>	<b>III 6,4</b>	(III) 5,8	(II) 4,0	(II) 7,1	(IV) 4,9
<b>Заразне и параз. болести</b>	<b>II 6,8</b>	(II) 8,7		(IV) 2,8	(II) 11,3
Бол. коже и поткожног ткива	(V) 4,0		(V) 3,5	III 5,5	(III) 5,1
Повреде и тровањ. последице деловања спољних фактора	(IV) 4,2	(IV) 4,5	(III) 3,7	(V) 2,7	(V) 4,3
Бол. мокраћно пол.система					
Болести система за варење			(IV) 3,6		
Болести мишић.кошт.система		(V) 4,1			
Болести ока и припоја ока					

**Табела бр.21** Структура најчешћих дијагноза у служби за здравствену заштиту школске деце и омладине у 2012.год.

Групе болести	Регион	Пирот	Бела Паланка	Бабуш-ница	Димитровград
<b>Pharyngitis et tonsillitis</b>	<b>I 35,7</b>	(I) 27,2	(I) 63,9	(I) 59,2	(I) 45,5
<b>Infectiones tract.respiratorii</b>	<b>II 18,3</b>	(II) 22,8		IV 4,2	(II) 9,7
Bronchitis acuta		(IV) 4,4			
Др.бол.коже и поткож.ткива			(III) 2,8	(II) 4,6	(IV) 3,5
Dolor abdominalis et pelvis					(V) 2,7
Др.сим.знаци и пат. налази	(IV) 3,1	(V) 3,2		(III) 4,4	
<b>Друге вирусне болести</b>	<b>III 3,8</b>	(III) 6,3			(III) 7,2
Laryngitis et tracheitis acuta	(V) 2,9		(II) 4,9		
Др.спец.и неспец. повреде			(V) 2,6		
Мигрена и др.главобоље				(V) 3,4	
Др.бол.црева ,потрбушнице			(IV) 2,6		

**Служба за здравствену заштиту жена  
(38.337 жена преко 15 година старости)**

У служби за здравствену заштиту жена у 2012 години реализовано је укупно 157.14 посета код лекара (9 лекара) од чега 9572 првих и 6142 поновних, као и 5730 систематских прегледа. Утврђено је укупно 8203 обољења, стања и повреда. Један лекар збрињава 4260 жена. Број посета по једној жени је 0,4 а број обољења 0,2.

Најчешћа група обољења, стања и повреда утврђена у служби за здравствену заштиту жена је приказана у табела 22, а најчешће дијагнозе у табели 23.

Табела бр.22

Структура најчешћих група обољења, стања, повреда у служби за здравствену заштиту жена у 2012.год

Групе болести	Регион	Пирот	Бела Паланка	Бабушница	Димитровград
<b>Болес. мокр. полн. систем</b>	<b>I 79,0</b>	(I) 75,8	(I) 85,0	(I) 84,9	(I) 85,8
<b>Трудноћа,рађање и бабиње</b>	<b>II 9,5</b>	(II) 18,5	(III) 3,0	(IV) 2,5	(IV) 1,6
<b>Тумори</b>	<b>III 5,9</b>	(III) 5,7	(II) <b>11,3</b>	(III) 4,1	(II) <b>6,2</b>
Заразне и параз. болести					
Сим.знаци,пат. лаб. налази	(IV) 2,9	(IV) 2,5		(II) 5,8	(III) 4,0
Бол. крви и крвотв. органа				(V) 1,2	
Бол. жлез. са унут. лучењем	(V) 0,8	(V) 0,8	(V) 0,2		(V) 1,0
Бол. система крвотока					
Бол.коже и поткож.тквива			(IV) 0,2		

Табела бр. 23

Структура најчешћих дијагноза у служби за здравствену заштиту жена у 2012.год.

Групе болести	Регион	Пирот	Бела Паланка	Бабушница	Димитровград
<b>Друга запаљ. женских карличних органа</b>	<b>I 20,6</b>	(I) 20,8	(I) 32,4	(I)21,8	(IV) 13,2
<b>Поремећај менструације</b>	<b>II 18,1</b>	(II) 18,2	(II) 15,7	(III)19,8	(III) 17,4
<b>Др.обољ.пол.мокраћ. пута</b>	<b>III 14,5</b>	(III)15,9		(IV) 6,3	(II) 19,7
Morbi climactericti	(IV)11,2	(IV) 7,8	(V)6,3	(II) 21,5	(I) 20,8
Salpingitis et ooph ritis				(V) 5,8	
Cervicitis uteri			(IV) 8,4		
Др.бол. сист. за мокрење					
Leiomyoma uteri					(V) 4,8
Друге компликације трудноће и порођаја	(V)3,6	(V) 5,2			
Болести дојке			(III) 10,7		
Dolor abdomin.et pelvis					

### Болести од већег социјално медицинског значаја

У ову категорију сврставају се оне болести које су изазване факторима социјалне средине или је на њихов настанак утицај социјалне средине има велики значај.На основу критеријума - учесталости, смртности, неспособности и инвалидитета, економских последица по појединца и друштво и скупих дијагностичких и терапијских поступака који представљају основ за процену социјане болести, у ову групу спадају:болести срца и крвних судова, малигне болести, повреде, шећерна болест, болести зависности(пушење,акохолизам,нар-оманија),каријес....

Најчешће болести од социјално медицинског значаја које су регистроване на територији пиротског округа у 2012.год су:

1. шећерна болест (4631 оболелих лица)
2. малигна обољења (4551),
3. коронарне болести (2815)
4. обструктивне болести (2148)
5. психозе (1083),
6. хронична бубрежна инсуфицијенција (40)
7. наркоманија (33)
8. мишићна дистрофија (5)
9. хемофилија (2)
10. реуматска грозница (2)

У периоду 2010 – 2012 год. запажа се повећање броја оболелих од болести већег социјално оменицинског значаја на пиротском округу (табела бр.24).

**Табела.бр 24 Болести од социјално медицинског значаја на територији пиротског округа у периоду 2010- 2012.г**

Обољења	Округ			Пирот			Бабушница			Б.Паланка			Димитровград		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
<b>Малигне б.</b>	4128	4364	<b>4551</b>	2841	2992	<b>3108</b>	446	467	<b>485</b>	434	465	<b>496</b>	407	440	<b>462</b>
<b>Психозе</b>	1023	1057	<b>1083</b>	750	766	<b>783</b>	107	115	<b>119</b>	66	72	<b>74</b>	100	104	<b>107</b>
<b>Дијабетес</b>	4105	4381	<b>4631</b>	2679	2853	<b>2982</b>	455	463	<b>478</b>	628	698	<b>792</b>	343	367	<b>379</b>
<b>Коронар.б</b>	2484	2651	<b>2815</b>	1720	1824	<b>1946</b>	197	210	<b>223</b>	295	317	<b>332</b>	272	300	<b>314</b>
<b>Опструкт.б</b>	2021	2115	<b>2148</b>	1467	1534	<b>1555</b>	68	68	<b>68</b>	276	291	<b>300</b>	210	222	<b>225</b>
<b>Хр.бубр.ин</b>	34	38	<b>40</b>	7	7	<b>8</b>	1	1	<b>1</b>	26	30	<b>31</b>	-	-	<b>-</b>
<b>Наркоман.</b>	20	27	<b>33</b>	12	17	<b>23</b>	2	3	<b>3</b>	6	6	<b>6</b>	-	1	<b>1</b>
<b>Прог.миш. дистрофија</b>	5	5	<b>5</b>	3	3	<b>3</b>	2	2	<b>2</b>	-	-	<b>-</b>	-	-	<b>-</b>
<b>Хемофилиј</b>	1	2	<b>2</b>	-	-	<b>-</b>	-	-	<b>-</b>	-	1	<b>1</b>	1	1	<b>1</b>
<b>Реум.грозн.</b>	1	1	<b>2</b>	-	-	<b>1</b>	1	1	<b>1</b>	-	-	<b>-</b>	-	-	<b>-</b>

#### Коришћење осталих служби у ПЗЗ на пиротском округу

##### Хитна медицинска помоћ

У хитној служби пружена је помоћ за 20.200 лица, од чега је 7.022 на месту повређивања и разбољевања.

### Рендген и ултразвучна дијагностика

Рендген дијагностику у ПЗЗ 2012г. користило је 16.150 пацијената, којом приликом је реализовано 18.796 дијагностичких услуга. Ултразвучну дијагностику користило је 15.946 пацијената и остварено је 24.543 услуга. .

### Лабораторијска дијагностика

У 2012 год.у ПЗЗ урађено је укупно 105.604 хематолошких анализа, 376.113 биохемијских анализа и 120.541 прегледа урина и 64.219 патохистолошких анализа.

### Поливалентна патронажа

Патронажа је на територији пиротског округа обавила 2821 посету новорођенчету и породиљи и 16.934 посета породици.

## Општа болница Пирот

Општа болница у Пироту располаже са 332 постеље. У 2012г хоспитализовано је 10631 лице(91,0% од плана) и остварено 79871 б.о дан (98,0% од плана).Просечна заузетост болничких постеља износила је 65,9% (планирана заузетост је 70,0%), а просечна дужина лечења 7,5(план је 6,9 дана). Стопа хоспитализације била је 113,8 пром. и спада у категорију средње стопе хоспитализације. Од укупног броја лечених у болници,умрле су 451 особе па је Стопа леталитета је 4,6. У току 2012 год реализовано је укупно169388 специјалистичких прегледа(98,06% од плана) и то 9781 за стационарне пацијенте и 159607 прегледа за амбулантне пацијенте(98,58% од плана). Највећу искоришћеност постеља у односу на План, реализовале су: служба психијатрије, интерне медицине, одељење ортопедије и пнеумофтизиологије (таб.бр.25). Подаци о леченим и оперисаним лицима у хируршким службама Опште болнице Пирот за 2012.годину приказани су у таб.бр. 26

**Таб.бр.25** Индикатори обима и квалитета болничке здравствене заштите за 2012. год

организационе јединице	постеље	Дневна заузетост бол. пост	Просечна дужина лечења	Просечна заузетост болничких постеља(%)	Стопа хоспитализације	Стопа леталитета болнице
Интерна медицина	73	58	9,7	79,1		
Пнеумофтизиологија	21	15	10,1	72,2		
Педијатрија	19	7	4,1	35,8		
Хирургија	50	25	5,8	50,9		
Гинеколог.и акушер.	44	30	5,1	69,0		
ОРЛ	9	6	6,8	65,4		
Офталмологија	9	4	5,3	39,0		
Ортопедија	27	21	8,6	78,3		
Урологија	14	9	4,7	61,9		
Неурологија	21	14	8,5	66,6		
Психијатрија	25	26	16,0	102,9		
Инфективно	7	4	7,7	62,6		
Продужено лечење	13	-	-	-		
<b>УКУПНО</b>	<b>332</b>	<b>219</b>	<b>7,5</b>	<b>65,9</b>	<b>113,8</b>	<b>4,2</b>

**Табела бр.26 Број хоспитализованих и оперисаних лица у 2012г**

Организациона јединица	постеље	Број хоспитализованих		Број оперисаних		
		план	извршење	план	извршење %	
ORL	9	500	<b>316</b>	140	58	<b>41,4</b>
Офталмологија	9	500	<b>244</b>	200	127	<b>63,5</b>
Хирургија	50	2100	<b>1599</b>	840	1028	<b>122,4</b>
Ортопедија	27	850	<b>901</b>	430	465	<b>108,1</b>
Гинек. акушерство	44	1750	<b>2177</b>	1700	1493	<b>87,8</b>
Урологија	14	660	<b>679</b>	290	267	<b>92,1</b>
<b>УКУПНО</b>	<b>153</b>	6360	<b>5916</b>	3600	<b>3438</b>	<b>95,5</b>

**Кадровска структура примарне и секундарне здравствене заштите на пиротском округу**

Примарну здравствену заштиту у 2012г. обезбеђивало је укупно 505 здравствених радника и сарадника: 139 лекара, 267 медицинских техничара, 33 стоматолога, 59 стоматолошких техничара, 2 фармацеута и 5 здравствених сарадника.

**Табела бр.27** Кадар у Примарној здравственој заштити на територији пиротског округа у 2012.год.

КАДАР	Округ	Пирот	Бабушница	Димитровград	Бела Паланка
лекари	<b>138</b>	69	22	21	26
стоматолози	31	21	2	2	6
фармацеути	2	-	-	-	2
здравствени сарадници	4	4	-	-	-
стом.зуб.тех.	42	28	5	3	6
медицин.тех	262	114	44	57	47
фармац.техн	<b>7</b>	-	-	-	<b>7</b>
админ.радн.	36	19	6	7	4
техн .помоћ. возачи	94	47	15	14	18
<b>укупно</b>	<b>616</b>	<b>302</b>	<b>94</b>	<b>104</b>	<b>116</b>



Секундарну здравствену заштиту становништву у 2012г пружало је 526 здравствених радника и сарадника : 122 лекара ,3 фармацеута, 4 здравствена сарадника и 397 медицинских – фарм.техничара.

**Таб. бр.28** Кадар у Секундарној здравственој заштити( дијализа) у 2012 год.

<b>кадар</b>	<b>2012 год</b>
лекари	122
фармацеути	3
здравствени сарадници	4
мед./фарм, тех.	397
администрат.рад.	28
технички рад.	127
<b>укупно</b>	<b>684</b>

**Таб.бр.29** Укупан кадар ПЗЗ и СЗЗ на територији пиротског округа у 2012г

<b>кадар</b>	<b>2012</b>
лекари	260
стоматолози	31
фармацеути	5
здравствени сарадници	11
мед.-фарм..тех.	666
стомат.техничари	42
администрат.	64
технич.помоћ.возач.	221
<b>укупно</b>	<b>1300</b>

#### ЗАКЉУЧАК

1. Број становника на пиротском округу се из године у годину смањивао. Процењени број становника пиротског округа у 2011.год (93339) показује да се број становника смањило за 23.560 у односу на попис из 1991.год. На територији пиротског округа изражено је старење становништва, присутно је перманентно смањење учешћа најмалађе популације (0 –14 год.), а повећање учешћа старијих годишта (50 и више ). То по *Sundberg-u* значи да је биолошки тип становништва пиротског округа – регресиван, и спада у категорију врло старог становништва.

**2. Наталитет** становништва пиротског округа је низак, а број живорођених се протеклом периоду смањивао. **Стопа наталитета је неповољна** - има вредност **6,3** а све вредности испод 12 промила спадају у категорију неповољне стопе наталитета. У том смислу је и даље **Природни прираштај негативан**, а негативне вредности су веће у односу на протеклу годину и у 2012г. износи **- 11, 2 промила.** (таб.бр.6).

**3. Стопа општег морталитета** има опадајући тренд од 2007 год. до 2010г (15,6). Од 2011год. Стопа општег морталитета је у порасту и у **2012г износи 17,5 промила** (таб10) . Стопа специфичног морталитета (по старости) има највеће вредности у категорији преко 55г али показује опадајући тренд до 2012г. У 2012 год.стопа бележи раст а највећи број умрлих је у старосној групи преко 55 година и то у категорији припадника мушког пола( стопа 44,1)и код жена (стопа 41,3) таб.бр. (11).

Најчешћи узроци смрти становништва на округу су: Обољење срчаног мишића 17%, инфаркт мозга 11% и артеријска хипертензија 8% у односу на укупан број умрлих у 2012г (1631).

**Стопа морталитета одојчади** на пиротском округу спада у категорију врло ниске смртности : **3,4 промила** . У посматраном периоду од 2007 до 2010 год, стопа је у сталном паду. Тако је у 2010 год, вредност стопе 1,7 и скоро је двоструко мања у односу на 2009 год.

Од 2011г долази до пораста вредности стопе и у 2012г је у нивоу прошлогодишње 3,4 промила и то као последица учешћа неонаталног морталитета ( 0-27 дана по рођењу). Посматрано генерално, у протеклом периоду је неонатални морталитет био више заступљен од постнеонаталног .(таб.бр12).

**4. Стопа општег морбидитета** на територији округа у 2012г износила је **208,4** што значи да је сваки становник пиротског округа имао у просеку дијагностикована 2 обољења. Број посета по становнику у здравственим службама пиротског региона био је: 6,5 посета у општој медицини, 10,5 у области здравствена заштита деце, 5,5 у области здравствене заштите школске деце и 0,4 посета у служби за здравствену заштиту жена .

**5. Најчешће болести одраслог становништва** биле су: 1.Болести система за дисање, 2. Болести система за крвоток, 3. Болести мишићно коштаног система и везивног ткива; код деце 1.болести система за дисање, 2.Заразне и паразитарне болести и 3.Болести коже и поткожног ткива, код школске деце: 1.болести система за дисање, 2. заразне и паразитарне болести 3.Симптоми ,знаци ,патолошки налази.Код жена: 1.болести мокраћно полног система, 2.Трудноћа,рађање,бабињаре, 3.Тумори.

**6. Најчешће болести од социјално медицинског значаја** које су регистроване на територији пиротског округа у 2012г. исте су као у 2011г , али је дошло до повећања броја оболелих:

- **шећерна болест(4631)**
- **малигна обољења(4551),**
- **коронарне болести(2815)**

**7. Стопа хоспитализације у 2012** год била је **113,8** и спада у категорију средње стопе хоспитализације. Заузетост болничких постеља 65,9% а просечна дужина лечења 7,5 дана. Ови показатељи говоре о недовољној искоришћености болничких капацитета пиротске болнице.

**8.** Најнижа просечна зарада запошљених на територији пиротског округа је у 2012год. била у општини Бела Паланка (24.359) а највиша у општини Пирот (38.043 дин).

**9.** Градско становништво на територији округа снабдева се хигијенски исправном водом за пиће за разлику од воде из сеоских водовода и јавних и локалних водних објеката над којима се не врши хемијско санитарни надзор, контрола исправности воде и дезинфекција тако да такви извори водоснабдевања представљају сталну епидемиолошку опасност од избијања цревних заразних болести.

Контрола квалитета ваздуха у 2012.г показује да је била повећана концентрација чађи у грејној сезони а узрок је велики број ложишта у приватним домаћинствима. У односу на 2011г просечна месечна концентрација чађи је преполовљена. Међутим како је и број узорака ваздуха смањен јер је смањен број мерних места (само индустријска зона), то не можемо са сигурношћу тврдити да је загађење ваздуха у Пироту смањено. Сумпор-диоксид и азот –диоксид, били су границама дозвољеног. Процена квалитета ваздуха путем аероседимента вршена је на основу вредности укупних таложних материја. Резултати испитивања показали су да у 2012 год. нису утврђене повећане вредности укупних таложних материја док је у децембру месецу регистровано повећање концентрације цинка у испитиваним узорцима.

Центар за промоцију здравља